

* RECENZE *

Co všechno slovo znamená. Sborník příspěvků věnovaných profesorce PhDr. Marii Čechové, DrSc., redaktori D. Moldanová a M. Balowski, PF UJEP, Ústí nad Labem 2007, ISBN 978-80-7044-901-1

Na Pedagogické fakultě UJEP v Ústí nad Labem vyšel jmenovaný sborník, věnovaný významnému životnímu jubileu prof. M. Čechové. Ta je v odborných kruzích známa jako všestranná bohemistka, věnující pozornost jak čistě teoretické problematice, tak její aplikaci na školní výuku a didaktiku předmětu český jazyk. Méně je známo, že M. Čechová celý život buduje kontakty se zahraničními pracovišti, která se zabývají výukou mateřského jazyka, především polskými a slovenskými, i když rozsah jejího působení je i v tomto směru širší. Proto sborník, o němž informujeme, byl připravován, jak se vyjádřila D. Moldanová, „na čtyři ruce“, a druhý vědecký redaktor prof. M. Balowski pro něj zajistil větší množství příspěvků polských badatelů, které z čistě bohemistického vydání činí vydání slavistické. Kromě toho je v obsahu zařazen i jeden příspěvek slovenský a jeden běloruský, některé další jsou sice z pera českých badatelů, ale se širším slavistickým zaměřením.

Do sborníku přispělo okolo padesáti přispěvatelů. Proto je jeho tematické zaměření velmi široké, zahrnující problematiku foneticko-fonologickou, gramatickou, lexikologickou, frazeologickou, stylistickou, didaktickou i obecněji pedagogicko-psychologickou. Některé z příspěvků jsou zaměřeny i diachronně. Zajímavé jsou příspěvky uchopující češtinu jako „cizí jazyk“, který je třeba prezentovat zájemcům z různých teritoriálních a jazykových oblastí také v souvislosti s pragmatickými zřeteli. Ty jsou samozřejmě jiné u práce se zájemci, přijíždějícími třeba na letní školy slovanských studií (češtiny), a jiné u práce s imigranty. Kromě lingvistiky v širokém slova smyslu lze v knize najít i příspěvky na pomezí stylistiky a literární vědy, takže jde o publikaci filologickou v původním slova smyslu. Ona „láska ke slovu“ se ostatně odráží i v samotném názvu, protože při čtení si opravdu znovu uvědomujeme, *co všechno slovo znamená*.

Pro časopis *Opera Slavica* vzhledem k jeho slavistickému zaměření chceme upozornit na několik příspěvků s širším slavistickým dosahem. M. Balowski nazval svůj příspěvek *Glottodidaktické otázky české frazeologie*, protože však sám působí na Univerzitě Adama Mickiewicze v Poznani i Ostravské univerzitě, vnáší do pojetí i nové odstíny uchopení problematiky, které nejsou v naší tradici zcela běžné. Všimá si strukturně-gramatického aspektu výuky frazeologické jednotky, sémantického aspektu a pragmatického aspektu. Uvádí, že „současný stav prezentování frazeologie v glottodidaktických příručkách jednoznačně ukazuje, že na tomto poli je ještě hodně práce. Je to evidentní nejen z analýz příruček češtiny pro cizince. V přístupu k interpretaci a prezentaci frazeologických jedno-

tek bychom měli něco změnit, protože samozřejmě sice nelze vynechat jejich strukturalistický popis, ale je nezbytné připojit i popis funkčně-pragmatický, komunikativní.“ (s. 55).

B. Bogolębska z univerzity v Lodži nazvala svůj příspěvek *Współczesna topika imienna, czyli od tradycji do nowatorstwa*. Je zajímavý tím, že si všímá „vzorců“, jež fungují ve světovém umění a literatuře po staletí a jsou srozumitelné všem vzdělaným čtenářům. Nesou v sobě určitou konotaci a implicitní odkaz na díla, z nichž užitá jména pocházejí.

Na stejné univerzitě působící A. Kudra se zabývá některými problémy konceptuální gramatiky, kterou charakterizuje jako gramatickou disciplínu pomezí, stýkající se s psychologií poznání, filozofií jazyka, kognitivní gramatikou atd.

R. Łobodzińska z Vroclavi se zabývá tzv. antropolexémí motivovanými názvy zvířat v slezských pojmenováních vzniklých v XVI. a XVII. století, jak se odrazily např. ve frazeologii. Přispěla k tomu metaforizace a metonymizace, ale hlavně pohled člověka jako „pána tvorstva“ na svět zvířat, ptáků, ryb a hmyzu – jak autorka materiál také dělí, i když připomíná, že jde o klasifikaci spíše pragmatickou.

E. Siatkowska z Varšavy si ve svém příspěvku všímá obrozených puristických tendencí v jazyku českém a jazycích lužických, E. Szczeptańska z Krakova starobylých jazykových vlivů v kontaktech polsko-českých.

Další polské příspěvky jsou zaměřeny na etymologii jednotlivých slov, např. ve smyslu, zda *vlepka* je bohemismus (autorka T. Z. Orłóš-ova z Krakova) nebo témat spíše literárních (M. Peisert-ová píše o obrazu světa v literatuře pro děti autora J. Twardowského). J. Nocoń-ová z Opole píše o vizualizaci v didaktickém textu.

Ukrajinský příspěvek O. Matušek-ové z Charkova je zaměřen literárně a kulturologicky, běloruský příspěvek I. Kality, působící na UJEP v Ústí nad Labem, si všímá problémů a vývoje běloruského stylistického systému. Jediný slovenský příspěvek P. Odaloše věnuje pozornost vlastním jménům v Ballekové publicistice. Z. Trösterová se v česky psaném příspěvku věnuje pojetí spisovnosti, hovorovosti a knižnosti v ruské lingvistické tradici, které se značně liší od českého pojetí. Anglicky je uveřejněn příspěvek D. Vogela z Ratiboře.

Avšak i ty příspěvky, které jsou napsány českými autory a vztahují se primárně k českému jazyku, jsou ve své šíři zajímavé nejen pro bohemisty, ale slavisty obecně. Ukazují široký diapazon českého bádání o jazyce i různé metodologické přístupy jednotlivých autorů. I když se sborník bohužel nevyvaroval některých nedopatření, která vznikla zřejmě pod vlivem časové tísně, je nejen vhodným „dárkem“ k jubileu naší světově uznávané bohemistiky a lingvistiky, ale i reprezentativním představitelem naší současné vědy o jazyce a její didaktické aplikace.

Zdeňka Trösterová